

behandles bl.a. malerierne og kobberstikkene som møbler, som værdigenstande, ligesom også den brede sammensætning af billedejerne samt enkelte større samlere gennemgås. Bogens styrke ligger i det omfattende kildestudie, derimod savnes egentlige billedanalyser af ideologier, som billederne har reflekteret og formidlet.

Lars Dybdahl

Sys Hartmann: *50 palæer og landsteder*. (Gyldendal, 1976). 174 s., 241 ill.

Sys Hartmanns håndbog indgår som tredje udgivelse i Gyldendals serie om danske monumenter, hvor de to hidtil udkomne er »400 danske landsbykirker« og »148 danske bykirker«. At bogen er blevet særdeles vellykket som håndbog, skyldes selvfølgelig primært, at stoffet er kompetent behandlet i velskrevne artikler og et godt og varieret illustrationsmateriale; men hertil kommer også, at emnets knaphed på monumenter har været en gunstig ramme. Den har muliggjort mere grundige behandlinger af de enkelte emner, end betingelserne for opslagsværker og kunsthistorikere af denne karakter oftest sætter. I stedet for lapidariske affattede og ikke sjældent forholdsvis intetsigende småartikler har det her været muligt at give artiklerne den ønskede bredde i fremstillingen, og Sys Hartmann har gjort det, uden at beskrivelserne af ejerne, beboerne og det liv, der er foregået på landstederne og i palæerne, er blevet rent anekdotisk.

De behandlede palæer er udelukkende københavnske, mens landstederne alle er beliggende i hovedstadens omegn, og som det også anføres i forordet, har det sin forklaring i det forhold, »at bygherrerne oftest måtte opholde sig i nærheden af kongemagt og regering i det 18. og 19. århundrede«. Mens palæernes

bygherrer først og fremmest var enevældens embedsmænd, er hovedparten af landstederne opført af de store handelskapitalister i begyndelsen af det 19. århundrede. Dette forhold og i det hele taget en mere dybtgående integrering af emnet i samfundsudviklingen kunne have været prioriteret højere i de indledningsafsnit, der er for hver bygningskategori.

Lars Dybdahl

Emma Salling: *Kunstakademiets guldmedalje konkurrencer 1755-1857*. (Skrifter udgivet af Kunstakademiets Bibliotek, 1975). 127 s., 37 ill.

Emma Sallings arbejde er et udførligt indeks over Akademiets »konkurrencer« fra 1755 til 1857 og besvarelserne, der satse på den store guldmedalje som den belønning, der berettigede til det største rejsestipendium, var det første trin til akademiforsamlingen og i det hele taget det blå stempel, der kunne kvalificere til en eksistens som kunstproducent, gøre »eleven« til »artist«, det være sig som maler, billedhugger, arkitekt eller kobberstikker. Sallings kronologiske og komplette opregning af de stillede opgaver og besvarelser på grundlag af Akademiets dagbøger kan først og fremmest have funktion som en vigtig indgangsnøgle for kunsthistorisk forskning inden for den omhandlede periode.

Publikationens anden del er en længere indledning til emnet. Heri behandles uddannelsen før guldmedaljekonkurrencen, udviklingen i selve guldmedaljekonkurrencen, hvor bl.a. gennemgås emnerne og proceduren for udarbejdelsen af opgavebesvarelsen og dens bedømmelse, ligesom Salling også gør status over de bevarede præmiestykker. Hvad man må savne i publikationen, er en egentlig analytisk tilgang, der ser problematikken som samfundsmæssig og ikke som et

isoleret akademihistorisk forløb, uden sammenhæng med faserne i borgerskabets historie og den liberalistiske stats etablering. Kritikken af guldmedaljekonkurrencen ved Akademiets reorganisering i 1857 og i det hele taget konkursernes friere former og svindende funktion kan kun forklares inden for denne historiske proces, som temaerne og besvarelserne selv under forskellige former har reflekteret i ideologiske gen-svar.

Lars Dybdahl

Klaus Meedom: *Fra Odins klædeskab til Kirstens skønne klude. En billed-bog om dansk brugskunst gennem 100 år.* (Arkitektens Forlag, 1976) 126 s., 278 ill.

Bogen er udgivet af Skolen for Brugskunst, og i forordet anfører Esbjørn Hiort udgangspunktet for bogens tilblivelse: Tegneskolen for Kvinder, der var den første af de skoler, der i dag er sammensluttet i Skolen for Brugskunst, og som oprettedes i 1876 af Dansk Kvinde-samfund med det formål at erhvervs-kvalificere kvinder i forhold til indu-strien. De 100 år er markeret i den kalen-deragtige tilrettelæggelse, hvor der for de enkelte år, der successivt følger opsla-gene, er opsat tidshistoriske billeder, knyttet til emnets historie: møbler og in-teriorer, bestik og keramik, lamper og klædedragter, portrætter og udstillings-bygninger. Billedudvalget er meget repræsentativt for udviklingen, mens den oversigtsprægede tekst er ujævn – gode kritiske ansatser og karakteristikker, men samtidig også en manglende 'opstram-ning' af problematikkerne.

Lars Dybdahl

Lars Friis: *Gemmemøbler.* (National-museet, 1976). 126 s.

I den sidste generation er der skrevet en del om de landlige møbler, men det har mere vist, hvor meget der endnu står til-bage, inden man har fået et fast greb om stoffet, end det har skabt klarhed. Et-hvert bidrag må derfor modtages med glæde, og Lars Friis' bog, der på grundlag af Frilandsmuseets sager skil-drer vore gemmemøblers historie hos landbefolkningen, giver et nyt tilskud og er desuden en introduktion til et nøjere studium af samlingen. Det vigtigste gem-memøbel var kisten. Dens historie i middelalderen er næsten ukendt, fordi kun nogle få fra senmiddelalderen er bevaret, og det ville have været heldigt, om kisten fra Odense med bl.a. Valde-mar Atterdags og dronning Helvigs bille-der var blevet reddet. Nu kendes den kun fra stik, f.eks. i Rasmus Nyerups antikvariske rejse fra 1808, og kan man stole på billedet, har den været nordtysk. Også Lars Friis må tage sin tilflugt til nordtyske eksemplarer, når han skal be-skrive og gengive de ældste kister i Frilandsmuseet. Heller ikke renais-sancens landlige kister er bevaret i stort omfang og har vel i mange egne været simple og er blevet slået i stykker, når de havde udtjent, ligesom man må regne med, at nogle kister fra mere velstående befolkningslag senere er endt hos bøn-derne eller andre på landet og derfor ik-ke har været hos dem, da de var nye.

Det er først efter ca. 1700, at der er bevaret så meget, at det er muligt at vise lighed og forskel. Det er nu de glatte og malede møblers tid, og det kan frem-hæves, at forfatteren med rette viser, at de danske møblers dekoration ikke står tilbage for de andre nordiske landes, som det gerne menes. Lars Friis skjuler ikke vanskeligheden ved ud fra malingen at ordne kisterne efter tidsfølge og sted. Det er i øjeblikket vist umuligt, hvis der ikke